

رابطه سخت رویی با اضطراب در دانشجویان

دکتر حمید رضا وطن خواه *

میترا نیک آمال **

چکیده

در پژوهش حاضر به منظور بررسی رابطه سخت رویی با اضطراب ۲۷۳ دانشجو از رشته های مختلف به صورت تصادفی چند مرحله ای انتخاب و به پرسشنامه های دیدگاههای شخصی سخت رویی (۱۹۹۷) و اضطراب کتل (۱۳۶۸) پاسخ دادند. اطلاعات جمع آوری شده با استفاده از روشهای همبستگی و رگرسیون تحلیل شد. نتایج نشان می دهد ارتباط معکوسی بین سخت رویی و اضطراب در زنان وجود دارد. افزون بر آن، ۴۱/۰۶٪ از واریانس متغیر وابسته (اضطراب) از طریق متغیر مستقل (سخت رویی) تبیین شده است. با استفاده از مدل گام به گام رابطه بین مؤلفه های کنترل، چالش و تعهد به طور جداگانه با اضطراب مورد بررسی قرار گرفت و مشخص شد متغیر کنترل با میزان اضطراب ارتباط معکوس دارد و ۳۲/۶٪ از واریانس اضطراب را تبیین می کند، متغیر چالش نیز با اضطراب ارتباط معکوس داشت و با وارد شدن در معادله رگرسیون، قدرت پیش بینی را به ۴۱/۰٪ افزایش داد. در نهایت متغیر تعهد، در افزایش قدرت پیش بینی، سهم چشمگیری نداشت. در مجموع، هر سه متغیر ۴۳/۲٪ از واریانس اضطراب را به خود اختصاص داد. به همین ترتیب در گروه مردان، یافته ها نمایانگر آن است که بین سخت رویی و اضطراب، رابطه معکوس وجود دارد. سخت رویی، ۳۳/۷٪ از واریانس اضطراب را تبیین می کند، و از بین سه مؤلفه سخت رویی، قوی ترین مؤلفه تبیین کننده اضطراب در مردان، احساس تعهد است که به تنهایی ۲۵/۸٪ از واریانس اضطراب را تبیین می کند. متغیر چالش قدرت پیش بینی را به ۳۳/۷٪ افزایش داد و مؤلفه سوم یعنی کنترل، در این مورد نقش تعیین کننده ای نداشت.

واژه های کلیدی: سخت رویی، اضطراب، دانشجویان.

Email: khal@yahoo.com hamid_vatan

Email: Nik AMAl@yahoo.com

* استادیار گروه روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تنکابن
** مدرس گروه روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

تاریخچه مفهوم ناهنجاری، همچون سایر مفاهیم مربوط به پدیده های انسانی، مسیر منطقی و همواری را پشت سر گذاشته، بلکه طی قرون متمادی دستخوش فراز و نشیب های فراوان بوده است. در هر دوره ای از تاریخ تعاریف مربوط به ناهنجاری، از نوع دیدگاه های فرهنگی حاکم بر جوامع انسانی متأثر شده است. باورهای جاندار پندارانه، طی قرون متمادی برای تبیین اختلالات روانشناختی مورد استفاده قرار می گرفت، به عبارت دیگر، تاکید بر عوامل جسمانی به عنوان تعیین کننده های ایجاد بیماری روانی، ریشه در دنیای کهن دارد. شاید هیستری نخستین بیماری روانی باشد که پزشکان قدیم در تبیین آن دلایل جسمانی را در نظر می گرفتند. ضمن آن که در چارچوب الگوی جسمانی نیز، دیدگاه های متفاوتی حاکمیت داشت. در آراء نخستین یونانیان تعاریف نسبتاً ابتدایی تبیین های جسمانی و در مورد هیستری یا همسان دانستن بیماران روانی با حیوانات، به تدریج جای خود را به رویکردهای پیچیده تر داد. با توسعه طب نوین، بسیاری از پزشکان پذیرای این اندیشه شدند که باید در مورد آسیب شناسی و درمان پریشانی های روانی به مانند بیماریهای جسمانی برخورد کرد (سارافینو^۱، ۲۰۰۴).

به هر حال تحول تبیین های ناهنجاری روانی به دیدگاههای جسمانی نیز پایبند نماند و در مسیری جدید این حرکت تبیینی به جستجوی ریشه های روانشناختی ناهنجاری پرداخت. نظریه پردازانی چون گالن^۲ با ارائه اندیشه های تازه در مورد علل روانشناختی ناهنجاری، شکل گیری و گسترش مسمریزم^۳ مداخلات درمانی شارکو^۴، همگی زمینه محکمی را برای استقرار تبیین های روانشناختی نوین فراهم ساخت. سرانجام فضا برای ظهور نظریه پردازهای نوین مهیا و نظام روان تحلیلی زیگموند فروید حاکمیت یافت. با وجودی که دیدگاه روان تحلیلی نظری فروید در مورد شکل گیری و درمان اختلالات روانی تحت تاثیر نبوغ شخص وی گسترش چشمگیر داشت و این چارچوب برحوزه های متنوعی چون پزشکی، ادبیات، جامعه شناسی و هنر اثرات عمیق به جای گذاشت، ولی این اثر از همان ابتدا آماج چالش های فراوانی قرار گرفت. اگر در گذار از مسیر طولانی تحول نظریه های روانشناختی که به تبیین مفهوم سلامت و بیماری پرداخته اند، به همین مختصر بسنده کنیم، و به نظریه های نوینی که در دهه های اخیر ارائه شده اند، نظری بیفکنیم، چند نکته قابل توجه است. شاید اطلاق عنوان نظریه برای این گونه چارچوب های جدید چندان مناسب نداشته و بهتر باشد که در آثار روانشناختی، اصطلاح مدل را به کار بریم، چرا که نظریه از ساختار ویژه و صورت بندی خاصی برخوردار است و به طور معمول گستره تحت پوشش آن وسیع تر به نظر می رسد. اما از دگر سو، توجه به این نکته قابل اهمیت است که در فرایند شکل گیری نظریه ها گذار از مدل ها و الگوها ضروری است، و شاید بتوان مدل ها را پیش نویسی برای شکل گیری نظریه قلمداد کرد. از سوی دیگر، در رویکردهای نظری اخیر این طور مطرح می شود که در صورت بندی های آنها ضمن توجه به عوامل چند گانه بیماری و سلامت از رابطه های ساده خطی بین علت و معلول پرهیز کرده و با طرح متغیرهای تعدیل کننده، روابط پیچیده غیر خطی را بین مجموعه علت ها و معلول ها در نظر گرفت. شاید به همین دلیل با اندکی تأمل بتوان گفت که عمر ارائه نظریه-

1 - Sarafino, E.
2 - Galen
3 - Mesmerism
4 - Charco, J

های بزرگ در حیطه آسیب شناسی روانی سپری شده است. رشد نظریه‌ها و غنای پیشینه پژوهشی در این حیطه در حدی است که علل اصلی نابهنجاری‌ها تا اندازه زیادی شناسایی شده‌اند. اما ماهیت چند متغیری مسأله بیماری و سلامت ایجاب می‌کند که متغیرهای تعدیل کننده فراوانی بین علت‌ها و معلول‌ها را دگرگون کنند، و این چنین است که سازه‌ها و مفاهیم جدید، یکی پس از دیگری در قالب نظریه‌های جدید معرفی شده و تعادل نسبی نظریه‌های قبلی را بر هم می‌زنند. به طور کلی، اهمیت مفهوم تفاوت‌های فردی در قلمرو بیماری و سلامت و به خصوص اهمیت بیشتر این مفهوم در حوزه بیماری‌های روانشناختی از یک سو و عدم توافق بین یافته‌های پژوهشی از سوی دیگر منجر به جستجوی متغیرهای روانشناختی تعدیل کننده‌ای می‌شود که ماهیت و دامنه ارتباط بین پریشانی‌ها و علل پیش ساخته را تحت تاثیر قرار می‌دهد، جستجویی که مفاهیم پویایی علمی و ابطال پذیری ادعاهای پیشین را به همراه دارد (کلونینگر، ۱۹۹۶).

یکی از متغیرهایی که ارزیابی آن در تبیین تغییر پذیری گرایش به اضطراب منطقی به نظر می‌رسد، سخت رویی است. (کوباسا) (۱۹۹۰) سخت رویی را ویژگی شخصیتی پیچیده‌ای معرفی می‌کند که از سه مؤلفه چالش، کنترل و تعهد تشکیل شده است.

فردی که میزان خصیصه چالش در او بیشتر است رویدادهای زندگی را به منزله فرصتی برای پویایی و سازگاری مجدد و میدانی برای پژوهش و ارتقاء خویش تلقی می‌نماید و در برابر این رویدادها تسلیم منفعلانه را انتخاب نمی‌کند. فردی که مؤلفه کنترل در او زیاد است، احساس تاثیرگذاری بر جریان زندگی خود دارد و خود را در تغییر و دگرگونی شرایط توانا و مسئول می‌بیند. فردی که از تعهد بیشتری برخوردار است، نه تنها خود را واجد ارزش می‌بیند بلکه در زندگی به چیزهایی بسیار باارزش معتقد است که اهمیت و معنای زیستن را برای وی برجسته می‌سازند (مدی، ۱۹۷۹).

اگر چه پژوهش‌های چندانی نقش سخت رویی را در قلمرو و گرایش‌های عاطفی و هیجانی مورد واری قرار نداده‌اند، این انتظار منطقی است که مکانیزم‌های محافظت کننده سخت رویی در قلمرو پریشانی‌های عاطفی نیز سودمند باشند. بنابراین، صرف نظر از این که مبنای اصلی اضطراب منابع درونی یا بیرونی باشد، ممکن است سخت رویی نقش تعدیل کننده‌ای در مورد مقابله با آنها ایفاء نماید. پژوهش حاضر با هدف دستیابی به ارتباط بین سخت رویی و اضطراب طراحی شده است.

روش

پژوهش حاضر در مقوله پژوهش‌های پس رویدادی است. اگر چه سخت رویی به عنوان متغیر مستقل تلقی شده است، پژوهشگر تنها به عنوان متغیر خصیصه‌ای یا ارگانیزمی با آن مواجه شده و هیچ گونه دخل و تصرفی در میزان آن ندارد. اما در قالب این طرح می‌توان روابط احتمالی بین سخت رویی (متغیر مستقل) و متغیر اضطراب (به عنوان متغیر وابسته) را مدنظر قرار داد. جامعه مورد مطالعه این پژوهش را تمامی دانشجویان زن و مردی تشکیل می‌دهند که در دوره‌های کارشناسی و کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی تنکابن در سال تحصیلی ۸۸ - ۱۳۸۷ مشغول به

تحصیل بوده اند. از این جامعه تعداد ۲۷۳ نفر دانشجوی به عنوان نمونه انتخاب شدند که ۱۷۳ نفر از آنان را دانشجویان زن و ۱۰۰ نفر از آنان را دانشجویان مرد تشکیل دادند. در پژوهش حاضر نیز با توجه به حجم گسترده جامعه پژوهش و رعایت اصل صرفه جویی از روش نمونه گیری چند مرحله‌ای استفاده شد. بدین ترتیب ابتدا در مرحله نخست از بین رشته‌های تحصیلی مختلف ۵ رشته تحصیلی انتخاب و در مرحله دوم از بین هر رشته به صورت تصادفی و مستقل از دانشجویان دختر و پسر و از هر رشته یک کلاس به صورت تصادفی گزینش و افراد مورد بررسی انتخاب شدند. جهت جمع آوری اطلاعات از ابزارهای زیر استفاده شد:

مقیاس بررسی دیدگاه‌های شخصی: مقیاس بررسی دیدگاه‌های شخصی، دارای ۵۰ ماده است که آزمودنی در برابر هر ماده بر اساس آن که این ماده تا چه میزان در مورد وی مصداق دارد، پاسخ خود را در یک مقیاس چهار درجه ای از صفر (اصلاً درست نیست) تا سه (کاملاً صحیح است) مشخص می نماید. این آزمون دارای سه مؤلفه اصلی چالش، تعهد و کنترل است که هر یک به ترتیب ۱۷، ۱۶، ۱۷، ماده را به خود اختصاص داده اند. نمرات ۳۹ ماده از آزمون به شکل وارونه در نظر گرفته می شود. در مجموع یک نمره کلی برای سخت رویی و سه نمره برای مؤلفه های مجزا به دست می آید. ضریب آلفای کرونباخ برای جزء تعهد ۰.۹۵٪ و برای جزء کنترل ۰.۹۴٪ و برای جزء چالش طلبی ۰.۹۱٪ گزارش شده است (کوساکا، ۱۹۹۶).

بررسیها نشان داده است ملاکهای بسیاری برای تأیید روائی پرسشنامه دیدگاههای شخصی وجود دارد. در این بررسیها مشخص شد که قدرت تشخیص و روائی این پرسشنامه بالا است. همبستگی پرسشنامه فوق با سایر پرسشنامه های سخت رویی از جمله مقیاس تفضیلی سخت رویی ۰.۸۹٪ به دست آمده است (کریمی، ۱۳۸۱).

مقیاس سنجش اضطراب: مقیاس سنجش اضطراب کتل (۱۳۶۸) شامل ۴۰ سؤال است و شاید بتوان گفت که یکی از معتبرترین ابزارهای است که به صورت یک پرسشنامه کوتاه، برای سنجش اضطراب محسوب می شود. مقیاس کتل، پرسشنامه ای است که می تواند مکمل تشخیص بالینی باشد و در عین حال برای نیل به اهداف پژوهشی به دست دهد (کراژ^۲ به نقل از دادستان، ۱۳۶۸).

این مقیاس در سال ۱۳۶۸ توسط دادستان و دیگران در جمعیت دانشجویان ایرانی هنجاریابی شده است. در این هنجاریابی ۸۹۴ آزمودنی دانشجوی مورد ارزیابی قرار گرفته اند. اعتبار این آزمون، که از طریق اجرای مجدد آن و به دفعات متعدد صورت گرفته، همیشه بالاتر از ۰/۷۰ به دست آمده است. این ابزار قابلیت تمایز بین افراد مضطرب و طبیعی را دارد (گنجی، ۱۳۸۰).

به منظور پاسخ به سوالات پژوهش از روشهای همبستگی و رگرسیون چند متغیری استفاده شد، به عبارت دیگر، دو گروه از تحلیل های رگرسیون نقش سخت رویی در میزان اضطراب گروه زنان و مردان را مورد ارزیابی قرار داد. در این تحلیل ها به استناد سهم R (ضریب تعیین) در معادله پیش بینی و معناداری نسبت F رابطه متغیرها مورد بررسی قرار گرفت. از سوی دیگر، با توجه به این که نمره کلی متغیر مستقل (سخت رویی) قابل تقسیم به ۳ نمره برای مؤلفه های چالش، تعهد و کنترل است، در تحلیل های جداگانه ای و با استفاده از روش همبستگی نیمه تفکیکی، مهم ترین

مؤلفه ها را از بین مؤلفه اصلی سخت رویی که در تعدیل اضطراب نقش دارند، پیش بینی کرده است.

یافته ها

آزمودنی های مورد مطالعه مشتمل بر ۲۷۳ نفر بود که ۱۷۳ نفر دانشجوی زن و ۱۰۰ نفر دانشجوی مرد از رشته های مختلف دانشگاه آزاد واحد تنکابن را تشکیل دادند.

جدول ۱ - شاخص های توصیفی متغیرهای پژوهش در دانشجویان دختر و پسر

متغیر	گروه	میانگین	انحراف استاندارد
سخت رویی	دانشجوی زن	۶۷/۳۹	۱۰/۵۰
	دانشجوی مرد	۶۶/۵۸	۹/۶۲
تعهد	زن	۴۵/۳	۱۷/۳
	مرد	۴۹/۵	۱۷/۸
چالش	زن	۶۴/۸	۲۴/۲
	مرد	۶۹/۴	۱۹/۷
کنترل	زن	۷۱/۷	۲۸/۱
	مرد	۷۱/۲	۲۲/۶
اضطراب	زن	۳۶/۹۹	۱۱/۴۹
	مرد	۳۵/۳۸	۱۰/۵۴

جدول (۱) شاخص های توصیفی مربوط به متغیر سخت رویی و مؤلفه های آن (چالش، تعهد و کنترل) اضطراب را آشکار می کند. به منظور بررسی رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته در دانشجویان زن و مرد (به طور جداگانه) نتایج جدول (۲) بازگوکننده همبستگی در دانشجویان زن و جدول (۳) نشان دهنده همبستگی در دانشجویان مرد است.

جدول ۲ - همبستگی بین متغیرها در دانشجویان زن

متغیرها	سخت رویی	تعهد	چالش	کنترل	اضطراب
سخت رویی					
تعهد	۰/۹۸۷				
چالش	۰/۸۱۷	۰/۴۰۴			
کنترل	۰/۶۴۸	۰/۸۱۷	۰/۴۸۱		
اضطراب	-۰/۶۴۵	-۰/۵۵۲	-۰/۴۸۷	-۰/۵۷۱	

با توجه به اطلاعات جدول (۲) بین سخت رویی و مؤلفه های آن با میزان اضطراب، در نمونه های مورد مطالعه همبستگی معکوس به دست آمد.

جدول ۳ - همبستگی بین متغیرها در دانشجویان مرد

متغیرها	سخت رویی	تعهد	چالش	کنترل	اضطراب
سخت رویی					
تعهد	۰/۷۴۵				
چالش	۰/۵۹۵	۰/۱۹۸			
کنترل	۰/۸۳۲	۰/۶۷۵	۰/۲۱۳		
اضطراب	-۰/۵۸۱	-۰/۵۰۸	-۰/۳۳۷	-۰/۴۴۰	

با توجه به اطلاعات جدول (۳) که بازگو کننده همبستگی معنا دار ($p < .01$) بین متغیرهاست، سخت رویی و مؤلفه های آن (تعهد، چالش و کنترل) با میزان اضطراب در نمونه های مورد مطالعه (مردان) همبستگی معکوس را نشان می دهد. جهت بررسی سؤالات و فرضیه های پژوهش با استفاده از تحلیل رگرسیون متغیر سخت رویی به عنوان متغیر مستقل وارد معادله رگرسیون شده است که خلاصه نتایج این یافته ها در جدول ۴ آمده است.

جدول ۴ - تحلیل رگرسیون اضطراب بر سخت رویی در دانشجویان زن

منبع متغیر	مجموع متغیر	درجه آزادی	میانگین مجذورات	f	سطح معنا داری
رگرسیون	۱۰۴۱۶/۸۲	۱	۱۰۴۱۶/۸۲	۱۲۴/۵۸	۰/۰۰۱
باقیمانده	۱۴۴۲۸/۲۲	۱۷۲	۸۳/۶۱		
کل	۲۴۸۴۵/۰۴	۱۷۳			

خلاصه اطلاعات مربوط به ضریب تعیین، خطی استاندارد برآورد و و ضرایب رگرسیون تحلیل فوق در جدول بعدی مشخص شده است.

جدول ۵ - اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون و ضریب تعیین تحلیل رگرسیون اضطراب بر سخت رویی

متغیر	ضریب b	ضریب بتا	نسبت t	سطح معنا داری	ضریب تعیین	خطای استاندارد برآورد
سخت رویی	-۰/۶۴	-۰/۶۴۵	-۱۲/۶۳	۰/۰۰۱	۴۱/۶	۷/۹۸

با توجه به اطلاعات جدول می توان گفت که در این تحلیل نسبت f ($124/58$) معنادار ($P < 0/001$) است و با در نظر گرفتن ضریب بتا می توان به ارتباط معکوس بین سخت رویی و اضطراب اشاره کرد. همچنین، نتایج بیانگر آن است که ۴۱/۶ درصد واریانس متغیر وابسته (اضطراب) از طریق متغیر مستقل (سخت رویی) تعیین می گردد.

به منظور تعیین سهم مؤلفه های سخت رویی (کنترل، چالش و تعهد) به عنوان متغیر مستقل در میزان اضطراب از روش گام به گام بهره گرفته شد. جدول (۶) خلاصه نتایج این تحلیل را به ترتیب بر اساس افزوده شدن متغیرها نشان می دهد.

جدول ۶ - تحلیل رگرسیون اضطراب بر متغیرهای کنترل، چالش و تعهد در دانشجویان زن

گام	متغیرهای داخلی معادله	منبع تغییر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	f	سطح معناداری
کنترل	رگرسیون	۱۰۵۴۹/۸۲	۳	۳۵۱۶/۶۰	۴۳/۱۸	۰/۰۰۱	
چالش	باقیمانده	۱۳۸۴۵/۲۲	۱۷۰	۸۱/۴۴			
تعهد	کل	۲۴۳۹۵/۰۴	۱۷۳				

اطلاعات مربوط به ضرایب تعیین، خطای استاندارد برآورد و ضرایب رگرسیون به تفکیک هر یک از گام های تحلیل و با توجه به افزوده شدن متغیرها در معادله رگرسیون در جدول (۷) ارائه شده است.

جدول ۷ - اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون و ضرایب تعیین تحلیل رگرسیون اضطراب بر مؤلفه های سخت رویی

گام	متغیرها	ضریب b	ضریب بتا	نسبت t	سطح معنا داری	ضریب تعیین	خطای استاندارد سخت رویی
کنترل		-۲۵/۲۰	-۰/۳۱۰	-۴/۲۳	۰/۰۰۱		
چالش		۲۳/۴۳	-۰/۲۸۱	-۵/۰۲	۰/۰۰۱	۰/۴۳۲	۷/۹۰
تعهد		۱۶/۹۶	-۰/۲۱۵	-۲/۸۹	۰/۰۰۴		

بررسی نتایج مربوط به تحلیل جدول فوق حاکی از آن است که در میان سه متغیر کنترل، چالش و تعهد، متغیر کنترل، بهترین تبیین کننده واریانس اضطراب است. متغیر کنترل، با میزان اضطراب ارتباط معکوس داشته و به تنهایی ۳۲/۶ درصد از واریانس اضطراب را تبیین می کند. پس از متغیر کنترل بهترین پیش بینی کننده اضطراب، متغیر چالش است. این متغیر نیز با اضطراب ارتباط معکوس دارد و افزوده شدن آن به معادله رگرسیون، قدرت پیش بینی را به ۴۱ درصد افزایش می دهد. آخرین متغیر افزوده شده به معادله، متغیر تعهد است و سهم ناچیزی را در افزایش قدرت پیش بینی در برمی گیرد. متغیر اخیر نیز با اضطراب ارتباط معکوس دارد. در مجموع متغیر کنترل، چالش و تعهد بر روی هم ۴۳/۲ درصد از واریانس اضطراب را تبیین می کنند.

برای تبیین واریانس سازه اضطراب (متغیر وابسته) در دانشجویان پسر، متغیر سخت رویی به عنوان متغیر مستقل، وارد معادله رگرسیون شده است که جدول (۸) نمایانگر خلاصه نتایج این تحلیل است.

جدول ۸ - تحلیل رگرسیون اضطراب بر سخت رویی در دانشجویان پسر

منبع تغییر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	f	سطح معنا داری
رگرسیون	۶۳۲/۳۳	۱	۶۳۲/۳۳		
باقی مانده	۱۲۵۵۶/۹۷	۹۹	۱۲۶/۸۳	۴/۹۸۵	۰/۰۰۱
کل	۱۸۹۴۹/۳۰	۱۰۰			

خلاصه اطلاعات مربوط به ضریب تعیین، خطای استاندارد برآورد و ضرایب رگرسیون تحلیل رگرسیون اضطراب بر سخت رویی در جدول (۹) ارائه شده است.

جدول ۹ - اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون و ضریب تعیین تحلیل رگرسیون اضطراب بر سخت رویی

متغیر	ضریب b	ضریب بتا	نسبت t	سطح معنا داری	ضریب تعیین	خطای استاندارد برآورد
سخت رویی	- ۰/۵۷۹	- ۰/۵۸۱	-۱۰/۲۱۶	۰/۰۰۱	۰/۳۳۷	۷/۸۳

نتایج تحلیل فوق نمایانگر آن است که بین سخت رویی و میزان اضطراب در گروه مردان ارتباط معکوس وجود دارد و متغیر سخت رویی ۳۳/۷ درصد از واریانس متغیر وابسته (اضطراب) را تبیین می کند. این میزان بر اساس نسبت f (۴/۹۸۵) معنادار ($p < ۰/۰۰۱$) است و به عبارت دیگر، بر اساس یافته های تحلیل فوق فرضیه پژوهشی مبنی بر این که « مردانی که سخت رویی کمتر دارند، در مقایسه با مردانی که سخت رویی بیشتری دارند، اضطراب بیشتری دارند»، تایید می گردد.

به منظور بررسی سهم هر یک از مؤلفه های سخت رویی، به عنوان متغیرهای مستقل، از روش گام به گام، استفاده شده است. جدول ۱۰ نتایج این تحلیل را به ترتیب و بر اساس افزوده شدن متغیرها نشان می دهد.

جدول ۱۰ - تحلیل رگرسیون اضطراب بر متغیرهای کنترل چالش و تعهد در دانشجویان پسر

گام	متغیرهای داخل معادله	منبع تغییر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	f	سطح معنا داری
تعهد	رگرسیون	۶۳۸۷/۵۶	۲	۳۱۹۳/۷۸			
چالش	باقیمانده	۱۲۵۶۱/۷۴	۹۸	۱۲۸/۱۸	۲۴/۹۱	۰/۰۰۱	
	کل	۱۸۹۴۹/۳۰	۱۰۰				

اطلاعات مربوط به ضرایب تعیین، خطای استاندارد برآورد و ضرایب رگرسیون تحلیل رگرسیون اضطراب بر مؤلفه های سخت رویی در دانشجویان پسر به تفکیک هر یک از گام های تحلیل و با توجه به افزوده شدن متغیرها

در معادله رگرسیون در جدول ۱۱ ارائه شده است.

جدول ۱۱ - اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون و ضرایب تعیین تحلیل رگرسیون اضطراب بر مؤلفه های سخت رویی

گام	متغیرها	ضریب b	ضریب بتا	نسبت t	سطح معنا داری	ضریب تعیین	خطای استاندارد برآورد
تعهد		-۳۱/۳۷	-۰/۴۵۱	-۷/۷۵۰	۰/۰۰۱	۰/۳۳۷	۷/۸۵
چالش		-۲۳/۰۶	-۴/۹۴۰	-۴/۹۴۰	۰/۰۰۱		

بررسی نتایج فوق، بیانگر این نکته است که از میان مؤلفه های سه گانه سخت رویی، بهترین تبیین کننده واریانس اضطراب در گروه مردان، متغیر تعهد است. این متغیر با میزان اضطراب ارتباط معکوس داشته و به تنهایی ۲۵/۸ درصد از واریانس اضطراب را تبیین می کند. پس از متغیر تعهد، بهترین پیش بینی کننده اضطراب که وارد معادله رگرسیون شده، متغیر چالش است که این متغیر نیز با میزان اضطراب ارتباط معکوس دارد. با افزودن متغیر چالش به معادله، قدرت پیش بینی را از ۲۵/۸ درصد به ۳۳/۷ درصد افزایش داده است. متغیر سوم (کنترل) در تبیین متغیر وابسته نقش نداشته است.

بحث

برای ارزیابی مؤلفه های مختلف سخت رویی یعنی تعهد، کنترل و چالش و جهت روشن شدن نسبی هر یک از مؤلفه ها، از مدل تحلیل رگرسیون چند متغیره استفاده شد. در گروه زنان ضرایب همبستگی معنادار بین متغیرهای مستقل و متغیرهای وابسته برای مؤلفه های تعهد چالش، کنترل و میزان اضطراب به دست آمد، یعنی سه مؤلفه سخت رویی با اضطراب رابطه همبستگی از نوع معکوس داشت. به عبارت دیگر، زنانی که سخت رویی بیشتری دارند، در قیاس با زنانی که سخت رویی کمتری دارند، اضطراب کمتری نشان دادند. برای گروه مردان نیز مانند زنان بین سخت رویی و مؤلفه های آن با اضطراب رابطه معکوس به دست آمد، یعنی ضرایب همبستگی برای هر دو گروه منفی و از لحاظ آماری معنادار بود.

برای بررسی سوال های پژوهش که: "آیا سخت رویی میزان اضطراب را کاهش می دهد؟"، از روشهای همبستگی و تحلیل رگرسیون استفاده شد. یافته های به دست آمده در مورد رابطه سخت رویی و اضطراب در نمونه آماری زنان، با پیش بینی پژوهشگر همسویی داشت. ضرایب تعیین خطای استاندارد برآورد ضریب رگرسیون و نسبت f^2 (۱۲۴/۵۸) و نیز با در نظر گرفتن ضریب بتا نشانگر آن است که ارتباط معکوس بین سخت رویی و اضطراب وجود دارد. به عبارتی دیگر می توان نتیجه گرفت که ۴۱/۰۶ از واریانس متغیر وابسته (اضطراب) از طریق متغیر مستقل (سخت رویی) تبیین شده است.

با استفاده از مدل گام به گام رابطه بین مؤلفه های کنترل، چالش و تعهد به طور جداگانه با اضطراب مورد بررسی قرار گرفت. نتایج به دست آمده نشان می دهد متغیر کنترل با میزان اضطراب ارتباط معکوس داشته و ۳۲/۶

از واریانس اضطراب را تبیین می کند. متغیر چالش نیز با میزان اضطراب ارتباط معکوس داشته و چنان چه آن را به معادله رگرسیون اضافه کنیم، قدرت پیش بینی به ۴۱ افزایش می یابد.

در مجموع، متغیر تعهد در افزایش قدرت پیش بینی سهم چشمگیری ندارد، هر چند که با اضطراب، ارتباط معکوس نشان می دهد. اگر کل سه متغیر مستقل یکپارچه در نظر گرفته شود $43/2$ درصد از واریانس اضطراب را در برمی گیرد. به همین ترتیب در گروه مردان، یافته ها نمایانگر آن است که بین سخت رویی و میزان اضطراب رابطه معکوس وجود دارد و متغیر سخت رویی $33/7$ از واریانس متغیر وابسته یعنی اضطراب را تبیین می کند. به عبارت دیگر، می توان نتیجه گرفت مردانی که سخت رویی بیشتری دارند، در قیاس با مردانی که سخت رویی کمتری دارند، اضطراب کمتری دارند.

همان طور که در مورد زنان نقش جداگانه سه مؤلفه کنترل، چالش و تعهد به تنهایی در ارتباط با اضطراب بررسی شده، در مورد گروه مردان نیز برای این منظور از مدل گام به گام استفاده شد. نتایج نشان می دهد از بین سه مؤلفه یادشده، قوی ترین مؤلفه تبیین کننده اضطراب، احساس تعهد است که به تنهایی $25/8$ از واریانس اضطراب را تعیین می کند. دومین متغیر، چالش است که با میزان اضطراب، ارتباط معکوس دارد و با افزودن آن به معادله رگرسیون، قدرت پیش بینی را به $33/7$ افزایش می دهد. متغیر سوم یعنی کنترل، در این مورد نقش تعیین کننده ای نداشته است. یافته های پژوهش خارج از ایران نیز در مورد نقش سخت رویی در زنان و مردان تفاوت هایی نشان داده اند. مطالعات اولیه (کوباسا) بیشتر بر روی مدیران مرد از قشر متوسط سفید پوست، تحصیل کرده و متعلق به فرقه پروتستان، صورت گرفت و به گفته برخی پژوهشگران، یافته های پژوهش وی در مورد زنان مصداق نداشته است (وتین وینی، ۱۹۸۶).

ممکن است در جامعه ایران، عامل کنترل برای زنان اهمیت فراوانی داشته باشد، چراکه در سنت فرهنگی حاکم بر جامعه ایران حدود اختیارات مردان به طور چشم گیری بیشتر از زنان است. اگر زنان ایرانی احساس کنند که رویدادهای زندگی از جمله شکست یا موفقیت در حیطه کنترل آنهاست، احتمالاً در مقابل استرس های زندگی مقاومت بیشتری نشان خواهند داد. به عبارت دیگر، برخورداری آنان از مؤلفه کنترل، می تواند آنان را در مقابل گرایش به اضطراب مقاوم تر سازد. جالب این جاست که احساس تعهد نسبت به اهداف فردی، برای مردان اهمیت قابل ملاحظه ای داشته است، در حالی که این مؤلفه در زنان تعیین کننده میزان گرایش به اضطراب نیست. شاید یافته فوق، صرفاً در مورد دانشجویان صحت داشته باشد و نتایج حاصل در جمعیت غیر دانشجویان متفاوت باشد. از سوی دیگر، یافته های برخی از پژوهش ها، نشان داده اند میزان تعهد مذهبی، گرایش افراد نسبت به آشفتگی روانی را کاهش می دهد. این یافته در مورد مردان لاقدر در قشر دانشجویان، اهمیت بیشتری دارد.

همان طور که در پژوهش حاضر مطرح شد، ویژگی های دیگری چون عزت نفس، خوش بینی، خودکارآمدی منبع کنترل و عواملی چون حمایت اجتماعی از جمله مواردی هستند که افراد را در مقابل اثرات منفی استرس مقاوم می کنند. به همین منظور توصیه می شود پژوهشگران، یا دانشجویان علاقه مند علاوه بر بررسی رابطه مفاهیم یاد شده با سخت رویی به دنبال مفاهیم دیگری که ممکن است با سخت رویی همپوشی دارند، فعالیت پژوهشی انجام دهند. یافته های پژوهش حاضر با پیش بینی های پژوهشگر و بسیاری از مطالعات انجام شده همسویی دارد. ولی باید

توجه داشت که این پژوهش، فقط در مورد گروهی از جمعیت ایران که دانشجویان شهر تنکابن بوده اند، صورت گرفته و نتایج آن به راحتی قابل تعمیم نیست. در تمام دنیا دانشجوی، یک گروه منتخب با هوشبهر بالا و دارای قابلیت استدلال منطقی و تفکر انتزاعی است. گرچه بسیاری از افراد غیر دانشجو از این ویژگی ها برخوردارند، لیکن در بین جمعیت عادی از این بابت، تجانس کمتری وجود دارد. در جامعه ایران که متشکل از جمعیتی با سوابق مختلف فرهنگی است، تعمیم این گونه یافته ها نیاز به احتیاط بیشتر و ملاحظات فراوان دارد.

مقیاس ها، آزمون ها یا پرسشنامه های پژوهشی که در بسیاری از موارد ترجمه شده است، ضرورت احتیاط را در نتیجه گیری های پژوهشی خاطر نشان می سازد.

مفهوم سخت رویی با فرهنگ می تواند رابطه داشته باشد، بنابراین، ممکن است ابزار مورد سنجش فوق قادر به سنجش ویژگی فوق در فرهنگ بومی نباشد.

نبود فضا و مکان مناسب جهت تکمیل پرسشنامه های پژوهشی در حوزه معاونت پژوهشی دانشگاه و به تبع آن، عدم نظارت حوزه معاونت، نبود محل استاندارد بدون سروصدا و عوامل مزاحم برای پاسخگویی به پرسشنامه ها از جمله محدودیتهای دیگر این پژوهش بودند.

تهیه بروشور، کتاب و سخنرانی ها و گنجاندن ویژگی سخت رویی به عنوان ویژگی تعدیل کننده و مصون کننده بیماری های روانی و یا پرورش آن به عنوان تأمین کننده بهداشت روانی از طرف استادان و مربیان پرورشی از جمله پیشنهادهای پژوهش حاضر است.

منابع

دادستان، پریخ؛ (۱۳۷۵)، روانشناسی مرضی تحولی، چاپ اول، تهران: نشر ویرایش.

Cloninger. Susan. C.(1996). *personality: Description , Dynamics and Development*. Newyork: free man.

Kobasa , S.C , maddis, kahn , s (1990) *Hardiness and Health. journal of personality and social psychology* , 42,7 , 168 – 169.

Kosaca , S.C & PUCETTI , M.C.(1983) *Personality and social Reources in stress resistance. Journal of personality & social psy chology*. 45 , 839 – 850.

Sarafino, M.p & Nowicki , s. (2004). *Abnormal Psychology*. Japan: CBS Publishing CO.

Maddi, salvator, R.khobasa , sa zannec (1979). *The Hardy Executive: - Health under stress*.USA.

Vetinini, W.H , Van Treuren , & propsom , P.M (1986): *Attributional style and the components of hardiness. personality and Social psychology Bulletin*. 14 , 505. 580.